

Hiša ob Krki.

(Resnična povest; spisal Angelar Zdénčan.)

II.

Gudi vam se čudno zdi, moji čitatelji, da ni Skalar nič hotel pisati, nič pomagati. Gotovo ugiblujete v svojih glavicah: morda je umrl, morda je v novem svetu pozabil na dom? Znabiti se vam že v srcu poraja jezica nanj, a kratkomalo vam povem: da se jako jako motite. Ni umrl, ni pozabil na dom. Kakor prej v domačiji, tako je v tujini gorko bilo srce za sina in ženo. No, kaj se je pa zgodilo potem? me radovedno povprašujete. Kar malo počakajte; vse vam povem zaporedoma.

V Kladjem, tako se imenuje ta vasica, nimajo svoje pošte. Kako tudi? Saj pač ne moremo zahtevati, da bi že vsaka pest hiš morala imeti svojo lastno pošto. Torej pošte ni bilo v Kladjem. Bila je na Krki, ki je uro oddaljena od naše vasi. Kdor je torej hotel imeti kako pismo, moral je iti sam ponj na Krko. Navadno je prinesel tisti vsa pisma za vas, ki je šel slučajno na Krko. Sedaj pa poslušajte, kako se je godilo, kar vam bom sedaj pripovedoval.

Kakor sem vam že jedenkrat povedal, bil je Krčon skop človek. Rad bi čem dalje bolj bogatel; beseda »zadosti« ni imela pri njem nobene veljave. In zato mu je prišla hudobna misel v glavo: Kaj ko bi se polastil Skalarjevega posestva? Potem bo imel sam vso zemljo prav do Krke, in Skalarica mu bo morala trdo in napol zastonj delati, če se bo hotela preživiti. Ta hudobni sklep je zorel v njegovem hudobnem srcu in je dozorel. Sklenil je vsa pisma, katera bi prišla iz Amerike, v svoje roke dobiti in uničiti. To je tem lažje storil, ker ni bilo nobene pošte. Skalarica ni mogla hoditi tako daleč na pošto gledat, a Krčon je hodil malo ne slednji dan, ker je imel več opravkov na Krki. Naročala je Skalarica sinu, da naj gre vprašat za pismo na pošto, a nič ni dobil. Pa tudi poštar mu ni zaupal, ker je bil še otrok. Sama je šla mnogokrat vprašat, a poštar ji je hladno odvrnil, da ni nič. Krčon je znal vsako pismo prej dobiti v roke. In prejemal je pisma Skalarjeva,

prebral jih in uničil. Ubogo Skalarico je pa potolažil s slabo tolažbo, da ni nič pisma, da se je znabiti njen mož ponesrečil. Tako se je godilo nad leto dnij. Mnogo pisem je prestregel Krčon, mnogo pisem pisala obupana Skalarica, a na nobeno ni dobila odgovora. Čudno se je pa zdelo Krčonu, da Skalar v nobenem pismu nič ne piše o denarju. In tudi nič denarja ni nobenkrat poslal, dasi je precej v začetku zatrjeval, da bo precej z denarjem pomagal.

Toda še hudobnejšo nakano je lakomni Krčon izvršil. Preteklo je poldrugo leto po Skalarjevem odhodu. Skalarica ni dobila kajpada zopet nič pisma. Bila je nedelja. Po maši pride Krčon nekako zadovoljen domov, razgrne velik list, še jedenkrat prebere nekaj iz njega, potem gre pa naravnost v Skalarjevo kočo.

Ko pride tja, na pragu zadovoljno zakliče: »Vendar jedenkrat poročilo iz Amerike, toda žalostno, žalostno.«

»Kaj?« vsklikne Skalarica z glasom, ki se dá težko določiti, ali je bila bolj vesela ali prestrašena.

»Ne bo ga več na Kranjsko,« govori dalje hladnokrvno Krčon. Veselilo ga je, da je mučil nestrpnno čakajočo Skalarico.

»Povejte no, za božjo voljo, nikar me dlje ne mučite s čakanjem, ki je hujše ko smrt. Kaj se je zgodilo?« vpraša vsolzena Skalarica.

Takrat razgrne velik list »Amerikanski Slovenec,« na javorjevo mizo, nasloni se nanj in bere: »Nesreča. Ponesrečil se je pretekli teden Jakob Skalar iz Kranjskega. Zasula ga je premogova plaz.«

Kakor strela iz jasnega neba je zadela ta strahovita novica nesrečno udovo. Vskliknila je obupno in omahnila na mizo. Dolgo ni mogla ne jokati, ne govoriti. Naposled se ji ulije potok solzâ po velem licu. Tako veliko hudobijo učini lahko človek, komur zamrje zadnja iskrice vesti, zadnji žar ljubezni do bližnjega v okame-nem srcu. Krčon ni maral več gledati tega žalostnega prizora, ampak je raje odšel.

O kako žalostno življenje se je odslej pričelo pri Skalarjevih! Udova z osirotelim Lojzetom je ostala sama na svetu. Nobeno upanje na kako pomoč ji ni več

svetilo. In dolg, ki je še narastel, ta jo bo spravil iz njenega doma, prognal jo s sinom v tuji, brezčutni svet.

Pa še hujše je prišlo. Drugo nedeljo za tem ji je že Krčon naznanil, da naj mu plača dolg, da je ne more več čakati, če ne, jo bo tožil.

Udarec za udarcem je zadeval Skalarico. In vendar ni obupavala, in vendar ni tožila. Našla je utehe pri Bogu. On, ki je oče sirot in vdov, on je ne bo zapustil. Udala se je popolnoma v božjo voljo. Ker Krčonu ni mogla plačati v naglici, jo je res začel tožiti. Tožba in pravda se je sicer počasi vlekla, a prej ali slej bo morala vendar iti iz svoje hiše. Ni sicer mnogo veselih ur užila na obskalni koči, a njen dom je bil. In dom je vsakomur drag, naj si bo še tako skromen in boren.

Vest je pekla Krčona, ker je preganjal udovo, zato se je je ogibal. Tudi svojemu sinu Petru je prepovedal pečati se s sosedovim Lojzetom. A Peter ni tako mislil. Prijateljstvo, katero je od prvih mladostnih dnij gojil do Lojzeta, se ni dalo izruvatı z jedno prepovedjo. Dasi se nista več tako očitno igrala, in nista več skupaj pasla, vendar sta se ravno tako prisrčno ljubila, kakor poprej.

Oba sta se pripravljala za prvo sveto obhajilo. Pridno sta hodila v šolo, čeprav je bila jedno uro oddaljena, in težko pričakovala trenutja, da bo nebeški Kralj prišel v njuni sreci.

Jedino veselje in tolažba za Skalarico je bil še njen sin, kateri je bil v resnici priden. Čim dlje ni videl očeta, tem bolj je koprnel po njem. Bridko je solze pretakal, ko je zvedel, da ga ne bo nikoli več videl, da leži v tuji zemlji zakopan, da še nikoli njegovega groba videl ne bo. Ker je bil tako zapuščen, je tembolj trdno sklenil, da bo vsaj nebeškega Očeta srčneje ljubil, ker mu zemeljskega ni bilo dano dolgo imeti.

(Konec prih.)

